

Zpravodaj ombudsmana

3/2025

Úvodní slovo

Milé čtenářky, milí čtenáři,

letní prázdniny už jsou v půlce, ale za to čas dovolených je v plném proudu. Na prosluněné dny vám proto přinášíme přehled naší práce a případů, kterým jsme se věnovali v květnu a červnu. Zastali jsme se například neslyšících dětí, které nechtěli pustit na sportovní kurz nebo zařídili matce doplatek rodičovského příspěvku. Upozornili jsme ministerstvo, že cizinci, kteří si hledají práci, mají nárok na veřejné pojištění hrazené státem. To ale zdaleka není vše. Pravidelně navštěvujeme zařízení a kontrolujeme naplňování práv lidí omezených na svobodě.

Tým Kanceláře veřejného ochránce práv a ochránce práv dětí

Pomohli jsme napravit chybu úřadu

Pomohli jsme oběti trestného činu získat peněžitou pomoc (sp. zn. [1438/2024/VOP](#))

Ministerstvo musí vykládat pojem „spoluzavinění“ úzce a v souladu s rozhodnutím trestního soudu, pokud kvůli němu hodlá snížit požadovanou částku nebo zcela zamítnout žádost oběti trestného činu o peněžitou pomoc.

Stěžovatelka byla obětí pohlavního zneužití. Požádala Ministerstvo spravedlnosti o peněžitou pomoc, to však její žádost nejprve zamítlo. Z rozhodnutí soudu dovodilo, že stěžovatelka s trestným činem souhlasila, a tak jej spoluzavinila.

Předložili jsme ministerstvu naše závěry a požádali jsme ho o vydání nového rozhodnutí. Ministerstvo argumenty uznalo a přiznalo stěžovatelce devět tisíc korun, o které původně žádala.

Pomohli jsme matce, aby jí úřad práce vyplatil jednorázově část rodičovského příspěvku (sp. zn. [2387/2025/VOP](#))

Úřad práce musí rodiči vysvětlit, za jakých podmínek může vyčerpat zbývající část rodičovského příspěvku jednorázově při narození dalšího dítěte.

Žena pečovala o malého syna a pobírala proto rodičovský příspěvek. Dříve než jej stihla celý vyčerpat, narodilo se jí druhé dítě. Domnívala se, že úřad práce jí nedočerpanou částku 29 000 Kč vyplatí jednorázově.

Úřad to však zamítl. Podle něj měla žena doložit, že její manžel, který pracoval jako OSVČ, byl v době narození dítěte nemocensky pojištěný. Úřadu jsme ale vysvětlili, že pro jednorázové doplacení rodičovského příspěvku stačí, že si hradil pojištění důchodové.

Úřad práce uznal svou chybu a ženě částku 29 000 Kč jednorázově vyplatil.

Přiměli jsme Ministerstvo vnitra jednat a cizinec tak po více než roce čekání získal české občanství (sp. zn. [3458/2025/VOP](#))

Muž ukrajinské národnosti žije v Česku už přes 30 let. V březnu 2024 podal na Ministerstvo vnitra žádost o udělení občanství. Přestože ministerstvo o ní musí rozhodnout ve lhůtě 180 dní, ani po roce muž stále nevěděl, na čem je. Požádal tedy o urychlení řízení. Opět však bezvýsledně.

Na podnět žadatele jsme v květnu 2025 vstoupili do jednání s ministerstvem. Úředníci záhy zjistili, že cizinec splňuje podmínky pro udělení státního občanství a obratem žádosti vyhověli. Už v červnu 2025 muž složil slavnostní slib a stal se občanem České republiky.

Pomohli jsme muži s postižením k vydání občanského průkazu (sp. zn. [4782/2024/VOP](#))

Pokud soud omezí člověka ve svéprávnosti, může tento člověk jednat samostatně ve všech oblastech, které soud v rozsudku výslovně nezmíní. Rozsah omezení svéprávnosti se ale může v čase měnit, čemuž musí veřejný opatrovník přizpůsobit svůj postup.

Muž, který žije v chráněném bydlení, neměl několik let občanský průkaz. Podle veřejného opatrovníka (města) bylo rizikem, že by se s dokladem mohl zadlužit, a proto mu s žádostí o nový občanský průkaz nepomohl. Muž se přitom opakovaně vyjadřoval, že bez dokladu se cítí nedůstojně. Nemohl se například účastnit zájezdů do zahraničí v rámci své komunity.

Zjistili jsme, že veřejný opatrovník neměl právo bránit podání žádosti o občanský průkaz. V novějším rozsudku o omezení svéprávnosti totiž opatrovnícký soud oblast osobních dokladů vůbec nezmínil. Muž je v této oblasti plně svéprávný. Opatrovník si ale této důležité změny nevšiml, neboť vycházel ze staršího rozsudku, v němž soud muže výslovně omezil.

Po našem zásahu veřejný opatrovník podnikl kroky k nápravě. Díky tomu má muž od března 2025 nový občanský průkaz.

Pomohli jsme muži, který pracoval ve třech státech, ukončit dlouhou dobu čekání na přiznání starobního důchodu i k jeho navýšení (sp. zn. [14482/2022/VOP](#))

Muž nás požádal o pomoc, protože řízení o jeho žádosti o starobní důchod trvalo více než 4 roky. Pracoval v Dánsku, Tunisku a v Česku. Dánská důchodová instituce jeho doby potvrdila, tuniská však nikoliv. Stěžovatel měl podezření, že Česká správa sociálního zabezpečení (ČSSZ) nepožádala o potvrzení tuniských dob pojištění správnou instituci. To se skutečně stalo. V průběhu našeho šetření ČSSZ oslovila příslušný úřad, ten jí však neodpovídal. Požádali jsme proto o spolupráci tuniského ombudsmana, aby prošetřil činnost tuniského důchodového úřadu. Zjistili jsme, že ačkoliv potvrzení odeslal, ČSSZ nedošlo. Stalo se tak až na základě neformálních jednání ČSSZ se styčným důstojníkem tuniské důchodové instituce.

Řízení o přiznání starobního důchodu trvalo 6 let a 3 měsíce. Nečinnost příslušné tuniské instituce ho prodloužila pouze o 1 a čtvrt roku. Doporučili jsme proto stěžovateli, aby požádal Ministerstvo práce a sociálních věcí o odškodnění za nepřiměřenou délku řízení. V průběhu řízení mu vznikl nárok na důchod z českých a dánských dob. ČSSZ mu proto důchod přiznala od roku 2022. Poté, co získala potvrzení i o tuniských dobách, chybně určila datum vzniku nároku na důchod k pozdějšímu dni. Nárok na důchod měl ke dni dosažení důchodového věku v roce 2018. Poté ještě pracoval. ČSSZ mu však procentní výměru nijak nenavýšila. Muž nejdříve žádal o přiznání důchodu ode dne vzniku nároku na něj v roce 2018. Poradili jsme mu, aby si o důchod

požádal až od roku 2022. Díky tomu se mu důchod navýšil za výkon výdělečné činnosti po vzniku nároku na starobní důchod. Jeho důchod je díky tomu přibližně o 2 tisíce vyšší.

Upozornili jsme silniční úřad, že při rušení železničního přejezdu měl prověřit námitku města, které ho považuje za potřebný při povodních (sp. zn. 6650/2024/VOP)

Silniční správní úřad musí v řízení o zrušení železničního přejezdu hodnotit vhodnost alternativní trasy za zrušený přejezd. Musí při tom hájit veřejný zájem. Veřejným zájmem je i obsluha území při povodních (přístup složek IZS nebo zajištění evakuačních tras).

Obyvatelce Raspenavy vadilo zrušení železničního přejezdu uprostřed obce. Namítala, že náhradní trasa pro pěší, která vede po silnici, je nebezpečná. Zjistili jsme, že podle policie – odborníka BESIP – trasa není problematická. Objevili jsme ale jinou chybu. Město upozornilo na potřebu zachování přejezdu pro případ povodní. Silniční úřad se však námitkou nezabýval, považuje ji za obecnou a nepodloženou.

Upozornili jsme úřad na nesprávný postup. Vede k tomu, že jeho rozhodnutí nelze přezkoumat. Příklad rozhodne soud, protože město podalo proti rozhodnutí o zrušení přejezdu žalobu.

I díky nám se podařil výmaz zločinů z rejstříku trestů nevinného muže (sp. zn. 3064/2024/VOP)

Výmaz chybných údajů z rejstříku trestů musí být rychlý, i když k jejich zanesení došlo v důsledku postupu jiného členského státu Evropské unie v rámci Evropského informačního systému rejstříku trestů (ECRIS).

Stěžovatel zjistil, že má v rejstříku trestů chybné záznamy o trestných činech, kterých se měl dopustit ve Španělsku. Do svých rejstříků je zanesly španělské policejní orgány a do českého rejstříku se propsaly skrze informační systém ECRIS. Ministerstvu spravedlnosti, které stěžovatel požádal o pomoc, se nedařilo přimět španělskou stranu ke spolupráci. Uplynul jeden rok a stěžovatel výmazu stále nedosáhl.

Podařilo se to až spojením úsilí ministerstva s naším úsilím. V navazujícím šetření komunikujeme s příslušnými evropskými orgány. Spolupráce v rámci ECRIS by podle nás měla zakotvit účinný mechanismus nápravy zjevně chybných údajů.

Přiměli jsme Ministerstvo školství, aby postupovalo rychleji (sp. zn. 4593/2023/VOP, 2235/2023/VOP, 1819/2023/VOP, 987/2023/VOP, 17276/2022/VOP)

Podle správního řádu musí ministerstvo vydat rozhodnutí bez zbytečného odkladu a není-li to možné, nejpozději do 30 dnů od zahájení řízení. K nim se připočítává doba až 30 dnů, jde-li o zvlášť složitý případ, a doba nutná k doručení písemnosti do ciziny. Ani v jednom z pěti prošetřovaných případů ministerstvo lhůtu pro vydání rozhodnutí nedodrželo, v některých případech vedlo řízení i déle než 2 roky, a proto se dopustilo porušení správního řádu.¹

Stěžovatelé jsou či byli studenty zahraničních vysokých škol. Aby mohli v Česku požívat stejných výhod jako studenti českých vysokých škol (zdravotní pojištění, státní sociální podpora, důchodové pojištění či daňové účely), požádali ministerstvo o posouzení postavení studia

---

¹ Od března 2025 činí lhůta pro vydání rozhodnutí 90 dnů od zahájení řízení dle § 10c odst. 5 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. V době, kdy jsme se záležitost zabývali, se lhůta řídila pouze správním řádem.

v zahraničí na roveň studiu na vysoké škole v Česku. Ani po několika měsících či dokonce letech však neobdrželi rozhodnutí či jinou informaci o stavu řízení.

Prošetřili jsme postup ministerstva a zjistili jsme, že se dopustilo průtahů a bylo nečinné. Dále jsme zjistili, že se jedná o systémový problém, protože průtahy (někdy i v řádu několika let) v této agendě se objevovaly ve více řízeních. Po ministrovi jsme požadovali nápravu. Stěžovatelům ministerstvo již v průběhu našeho šetření rozhodnutí vydalo. Dále ministerstvo výrazně personálně posílilo agendu či učinilo další nápravná opatření (legislativní změny, interní metodika, způsoby komunikace, úprava webu či vedení podrobné evidence). Na dalších opatřeních ministerstvo nadále pracuje (využití AI či nárazové personální posílení).

Pomohli jsme vyjasnit právní úpravu

Upozornili jsme Ministerstvo zdravotnictví, že cizinci se zaměstnaneckou kartou na úřadu práce mají nárok na pojištění hrazené státem (sp. zn. [6053/2024/VOP](#))

Držitelé zaměstnaneckých karet, kteří jsou evidovaní na úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání, mají veřejné zdravotní pojištění a stát za ně platí pojistné.

Zjistili jsme, že došlo ke změně výkladu unijních předpisů upravujících vstup a pobyt občanů třetích zemí na území členského státu. Nově cizinci se zaměstnaneckou kartou mohou být registrovaní na úřadu práce a mají nárok i na podporu v nezaměstnanosti. Vyhodnotili jsme, že obdobně mají nárok i na veřejné zdravotní pojištění hrazené státem. Obrátili jsme se proto na Ministerstvo zdravotnictví.

Ministerstvo nám odpovědělo, že garantuje rovnost zacházení s lidmi jak v době, kdy jsou zaměstnaní, tak i v době kdy jsou zapsaní na úřadu práce. Po dobu jejich evidence na úřadu práce tak za ně hradí pojištění stát. Současně ministerstvo seznámilo s tímto výkladem zdravotní pojišťovny.

Ombudsman navrhl, aby Ústavní soud zrušil zákaz změny příjmení dítěte na příjmení poručníka (sp. zn. [8/2025/SZD](#))

Ombudsman vstoupil do řízení u Ústavního soudu. Usiluje o zrušení části zákona o matrikách, která zakazuje změnu příjmení dítěte na příjmení jeho poručníka, pěstouna nebo jiné pečující osoby.

Tyto formy náhradní rodinné péče jsou zpravidla dočasné. Cílem je obnovení biologických rodinných vazeb. V praxi se však setkáváme i s případy, kdy to již není možné (např. protože rodiče nežijí), nebo to není v zájmu dítěte. Může jít zároveň o situace, kdy dítě touží po pocitu sounáležitosti s rodinou, v níž trvale žije.

Plošný zákaz změny příjmení dítěte na příjmení pečující osoby vylučuje možnost individuálního posouzení a zohlednění nejlepšího zájmu dítěte podle Úmluvy o právech dítěte. Ombudsman proto navrhl, aby Ústavní soud návrhu na zrušení zákazu vyhověl. Soud se však nakonec případem věcně nezabýval, odmítl jej z procesních důvodů.

Prosadili jsme větší ochranu lidí v daňové exekuci. Nyní si mohou zřídit tzv. chráněný účet (sp. zn. 14545/2022/VOP)

Správce daně je povinen v daňové exekuci při provádění jednotlivých způsobů exekuce aplikovat všechna pravidla stanovená občanským soudním řádem, nestanoví-li daňový řád výslovně odlišná pravidla.

Zjistili jsme, že lidé v daňové exekuci (tedy exekuci vedené úřady) si nemohli zřídit tzv. chráněný účet, na který se exekuce nevztahuje. Dlužníci si na něj nechávají převádět prostředky, které nelze v exekuci již postihnout (např. zbytek mzdy či důchodu po srážkách, dávky pomoci v hmotné nouzi atd.) a platí z něj nezbytné platby jako je nájem či energie. Naproti tomu dlužníci soukromých věřitelů mohli chráněný účet využívat již od roku 2021. Na bezdůvodně nerovné postavení dlužníků jsme upozorňovali několik let.

Vyzvali jsme Generální finanční ředitelství, Generální ředitelství cel a Ministerstvo financí ke zjednání nápravy. Ministerstvo financí nakonec navrhlo změnu daňového řádu, která zřízení chráněného účtu lidem v daňové exekuci umožnila. Novela byla přijata a nabyla účinnosti dne 1. července 2025.

Radili jsme v diskriminačních věcech

Pomohli jsme neslyšícím dětem, aby mohly navštěvovat sportovní kurz (sp. zn. 5495/2024/VOP)

I. Děti s postižením je důležité zapojovat do sportovních aktivit spolu s ostatními dětmi (zejména na základě Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením).

II. Účast neslyšících dětí na sportovním kurzu nelze odmítnout, jestliže existují jiné způsoby, jak dosáhnout sledovaných legitimních cílů v podobě bezpečnosti, omezení počtu dospělých osob a dodržování specifické metodiky kurzu.

Matka přihlásila své dvě neslyšící děti do veřejného sportovního kurzu. Organizátoři ale účast dětí odmítli. Jednou z hlavních námitek byla bezpečnost.

Domníváme se, že bezpečnost kurzu se při účasti neslyšících dětí zásadně neliší. Navíc by k ní přispěly tlumočnice do českého znakového jazyka, které matka oběma dětem zajistila. Za podobně řešitelné považujeme i další výhrady organizátorů.

Po našem zásahu vedení kurzu přislíbilo, že do budoucna přehodnotí své postupy při přijímání dětí se speciálními potřebami a že neslyšící sourozence přijme, avšak každé dítě do jiného kurzu. Apelujeme proto na organizátory, aby své rozhodnutí, pokud k němu nejsou skutečně nezbytné důvody, přehodnotili.

Přesvědčili jsme inspektorát práce, aby došetřil podezření na šikanu ze strany zaměstnavatele (sp. zn. 3862/2024/VOP)

Inspektorát práce se musí pokusit dostatečně zjistit skutkový stav. Pokud zaměstnavatel zdůvodní nerovné zacházení se zaměstnancem tak, že nevysvětlí svůj postup zcela, ale pouze z menší části, je potřeba, aby se inspektorát dále dotázal na dosud nevyjasněné věci.

Žena měla za to, že je obětí šikany (bossingu) ze strany zaměstnavatele. V důsledku toho údajně jako jediná nedostala mimořádné odměny ve výši několik desítek tisíc korun, a později dokonce dostala výpověď. Kontaktovala proto inspektorát práce. Ten ale žádné pochybení

zaměstnavatele nezjistil. Protože žena s takovým výsledkem nebyla spokojená, obrátila se na nás.

Postup inspektorátu jsme prošetřili a zjistili jsme několik chyb. Povedlo se nám ho přesvědčit, aby je napravil a podnět došetřil. Navíc bude všechny inspektory informovat, jak v podobných případech do budoucna postupovat správně.

Navštěvujeme zařízení

Už od roku 2006 jsme národním preventivním mechanismem – chráníme lidi před špatným zacházením. Proto navštěvujeme zařízení, kde jsou lidé omezení na svobodě nebo závislí na poskytované péči. Jedná se například o věznice, dětské domovy nebo domovy pro seniory. Od roku 2018 rovněž sledujeme, jak Česká republika naplňuje práva lidí s postižením podle Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením. Proto navštěvujeme také zařízení, kde jsou lidé se zdravotním postižením.

V květnu jsme provedli systematické návštěvy Dětského domova Nymburk a policejních cel při odboru cizinecké policie ve Frýdku-Místku a při obvodním oddělení policie Nový Jičín.

Následující měsíc nás čekaly návštěvy Soukromého dětského domova v Budišově u Třebíče, Dětského domova Dolní Čermná, psychiatrického oddělení nemocnice v Pardubicích a sociální služby Domov Laudon v Albrechticích u Lanškrouna.

Upozornili jsme veřejnost na to, že seniory v bzeneckém Domově u sv. Marušky ohrožuje špatné zacházení (sp. zn. [25/2024/NZ](#), [tisková zpráva](#))

Při systematické návštěvě domova v Bzenci jsme zjistili závažná pochybení, mezi která patří například podávání léků laickým personálem bez potřebné kvalifikace, nedostatečné zajištění pobytu klientů na čerstvém vzduchu či neodpovídající nutriční péče. Zařízení navíc nemá registraci k poskytování pobytových sociálních služeb, ačkoliv ze zjištění získaných při návštěvě vyplývá, že naplňuje znaky domova pro seniory či domova se zvláštním režimem.

Vedení domova ani po upomínce na výtky nereagovalo. Zástupce ombudsmana proto využil své sankční oprávnění a varoval veřejnost před tímto zařízením.